D · N
28/6 1953

Helvetet i Norge

Biskop Kristian Schjelderup i Hamar drog för några dagar sedan den kända helvetesstriden inför norska regeringen. I en skrivelse till kyrkodepartementet anförde han att en rad norska kyrkomän beskyllt honom för att genom bristande tro på helvetet — eller i varje fall bristande tro på den norska kyrkans dogmer om helvetet — ha brutit med det samfund till vars ledare han som biskop hör. Han bad därför kyrkodepartementet att klarlägga saken, att alltså uttala sig om helvetestrons innebörd, respektive nödvändighet. Om regeringen skulle ge hans motståndare rätt, är han beredd att avgå som biskop. Efter en vecka har något svar från regeringen inte kommit; kyrkoministern har betonat att man behöver betänketid. Att Norges socialdemokratiska regering skulle förklara den "rena" helvetestron obligatorisk inom den norska kyrkan verkar visserligen något osannolikt, men genom den långa debatten har klarlagts att denna tro inom vida kretsar anses vara en av kristendomens hörnstenar.

Striden började redan i vintras. I ett anförande i radio den 25 januari förkunnade teologie professorn O. Hallesby tron på ett helvete med eviga straff och betonade denna tros betydelse i den norska kyrkans bekännelse. I en tidningsartikel tog biskop Schjelderup avstånd med satsen: "För mig hör läran om evigt helvetesstraff inte hemma i kärlekens religion." I senare inlägg motiverade han närmare sin ståndpunkt; kanske kan det sägas att han också modifierade den. Då Jesus talade om helvetet uttryckte han sig bildligt, skrev Schjelderup. Han, Schjelderup, ville dock inte bestrida möjligheten av en "evig förtappelse"; däremot kunde han inte tro på "ett ställe med evig fysisk pina".

Professor Hallesby har i en rad artiklar hållit en skarp vidräkning med den skeptiske biskopen. Dennes liberala teologi säges stå i klar strid med kyrkans, ja, med alla kristna kyrkors bekännelser. Jesu kärlekslära är intet stöd för vantro i helvetesfrågan; man får inte söka rätta Jesus, och för Jesus gick det tydligen att förena kärlekstanken med de ogudaktigas eviga pina. "Faktum är att alla kristna kyrkor under alla dessa nitton hundra år uppfattat Jesu ord om helvetet precis som de lyder." Varför rygga tillbaka för fysiska lidanden i helvetet som oförenliga med Guds kärlek; alla säger ju att andliga lidanden är ännu värre. I uttalanden och predikningar har Hallesby lidelsefullt markerat sin tro på helvetet utan alla reservationer och broderier. För några dagar sedan pekade han under en predikan i Hustad ut mot kyrkogården och utropade att där ligger tiotusen som farit till helvetet — ett uttalande som väckte oro i bygden, då slutsatsen måste bli att det stora flertalet i det lilla samhället gått denna väg.

Det finns väl knappast tvivel om att Hallesby har rätt i bekännelsefrågan. Bara i Matteus evangelium finns, framhåller han, 18 ställen där det talas om helvetet och uppenbarligen om ett ordentligt fysiskt helvete (t. ex. 5:29, 10:28, 25:46). Och i den Augsburgska bekännelsen av år 1530, central för den norska likaväl som för den svenska kyrkan — i vår regeringsform betonas särskilt att kungen måste tro på den — är helvetestanken så preciserad att endast den intellektuella nihilismen kan ställa sig tveksam till meningen. Här heter det att Kristus på den yttersta dagen skall "uppväcka alla döda, ge de fromma och utvalda ett evigt liv och en evig glädje, men döma de ogudaktiga människorna och djävlarna till att pinas i evighet". För säkerhets skull fördömes i detta sammanhang särskilt vederdöparna, "som anser att det skall finnas ett slut på de fördömda människornas och djävlarnas straff". Inför dessa grundsatser har Hallesby, skriver han, känt en viss betänksamhet, men självfallet måste den rena evangeliska läran råda. I sina inlägg synes Hallesby vara alldeles fri från oro och tvekan; det är en nästan munter förvissning över hans helvetestro.

I sin skrivelse till kyrkodepartementet underströk biskop Schjelderup att professor Hallesby inte "mött motsägelse från ledande kyrkligt håll". En rad präster och teologiprofessorer har utan förbehåll tagit Hallesbys parti, och några har gått ännu längre; rektor Wisløff, Hallesbys främste vapendragare, har rent av deklarerat att Schjelderup genom sin tveksamhet inför den rena helvetesläran ställt sig "utanför den bekännande kyrkans samfund". På andra håll har man på skilda sätt undvikit ett klart ståndpunktstagande. Biskop Fjellbu har i en intervju sagt det vara under kyrkans värdighet att göra uttalanden i frågan i tidningarna och därmed indirekt brännmärkt åtskilliga av sina kolleger. Biskop Berggrav (liksom biskop Marthinussen) hör till dem som avgivit utförliga förklaringar utan att bli alldeles precisa på centrala punkter. Snarast synes han dock hålla på helvetesläran i Hallesbys form. Det är visserligen möjligt, skriver han, att helvetespinan har ett slut genom den plågades "död eller försvinnande i intet"; men Bibeln ger ingen mera bestämd antydan om att en sådan befrielse skulle finnas för de förtappade. Och under inga förhållanden kan antas att "alla småningom får det bra"; Gud mjuknar inte så att han upphör att göra skillnad mellan gott och ont.

Det norska prästerskapet håller alltså — under protester från en del troende lekmän — fast vid helvetet. Och nästan genomgående tycks man därmed mena ett helvete av den gamla hederliga sorten, med fysisk pina i all evighet. Ingen av deklaranterna har såvitt bekant tagit sin tillflykt i den på andra håll populära tanken att helvetet är inom oss, inte utanför oss. Denna hållning kan synas fantastisk i ett av världens mest kultiverade länder år 1953. Är det bättre i Danmark och Sverige, där helvetestron också diskuterats under den senaste tiden? Den frågan skall vi återkomma till.

Opinionspejling i Hedlunds-affären

Pressdiskussionen efter högsta domstolens utslag i det Hedlundska deklarationsmålet har givit god vägledning rörande opinionens inställning till frågan om inrikesministern bör avgå eller stanna kvar. På liberalt håll och i konservativa kretsar är uppfattningen praktiskt taget enhetlig och i allmänhet mycket bestämd. Bland bondeförbundets tidningar råder som förut delade meningar, men det är tydligt att argumenten för avlösning på statsrådsposten anses ha fått ökad tyngd. Inget bondeförbundsorgan har mera utförligt eller energiskt talat för fortsatt Hedlundregim i departementet för polis- och taxeringsärenden. De vill hålla frågan öppen — längre sträcker sig inte biståndet från de tjänstvilliga.

Ser man närmare efter, har knappast något av bondeförbundets språkrör i så hög grad ansträngt sig att hitta på argument till hr Hedlunds förmån som det främsta socialdemokratiska organet, Morgon-Tidningen. Där kan man verkligen tala om iver. Tidningen inte bara omtolkar uttalandena av hr Hedlunds politiska meningsfränder, den försäkrar för egen del att vad hrr Erlander och Hedlund än kommer överens om, så skall beslutet godtas som den rätta och lyckliga lösningen.

Vill hr Hedlund inte stanna, kan han "naturligtvis, om han så önskar, bli länschef i Härnösand eller annorstädes". I detta erbjudande av rikets främsta förtroendeposter med uppsikt över taxeringsväsendet kulminerar Morgon-Tidningens bugningar för de styrande i Kanslihuset, för deras rättrådighet, snarfyndighet och ansvarskänsla.

Rättvisan kräver det erkännandet att regeringsorganet står i en klass för sig när det gäller självuppoffrande gärning. De andra socialdemokratiska tidningarna fördelar sig i stort sett i två grupper: 1) de som helt slappt konstaterar att statsministern har möjlighet att låta hr Hedlund sitta, gör han det, à la bonne heure, 2) de andra, som framlägger moraliska och folkpsykologiska skäl för ett snabbt ombyte. Gruppen "vet inte", för att begagna Gallupspråk, är avsevärt större än den nej-röstande gruppen, men man lägger märke till att ja-röstande utan förbehåll praktiskt taget saknas och att den opinionsbildande kraften är långt större hos de deciderat kritiska inläggen än hos de schablonmässigt avvaktande. Att skillnaden är så stor, så i ögonen fallande måste bero på att den tveksamma majoriteten är ännu tveksammare än tidigare, beredd att när som helst avskriva stödargumenten för den prickade inrikesministern. Statsministern skulle handla mot en stark opinionsströmning om han lät hr Hedlund sitta som om ingenting hänt.

Stadsfiskal Aldén har redan givit JK

uppgifter om sitt samtal med TT:s representant i Karlmarksaffären, och det borde räcka. Justitiekanslerns envisa försök att kringgå tryckfrihetsförordningens förbud mot forskande i presskällor gör ett otrevligt intryck — inte minst med hänsyn till att han inte skulle våga sig på något liknande gentemot tidningar och att problemet om TT:s ställning, som före kanslerns uppträdande inte attackerats, nu ligger under utredning. Journalistförbundets protest är fullt befogad. Ledningen för telegrambyrån kunde lämpligen inskränka sig till att förklara att upplysningar i denna omstridda sak har lämnats av den andra parten, stadsfiskal Aldén, och att vad JK ej inhämtat på den vägen är byrån av principiella skäl förhindrad att ge. Det är den bästa försvarspositionen. TT har alls ingen anledning att komma med en egen "version". Det vore att uppmuntra närgångna tilltag från byråkratins sida. Enskilda journalister borde genomgående förfara på detta sätt, vare sig de tillfrågas av JK eller någon annan lagtolkare eller lagvrängare.

PRESSGRANNAR

Statsministern har hela tiden, sedan deklarationsmålet inleddes, varit inrikesministerns trogne vapendragare, konstaterar Västerbottens-Kuriren (fp). Statsministern har sig själv att skylla då han på grund av överdriven tolerans eller politiska hänsyn försatt sin regering i en pinsam situation:

Hr Hedlund har lagt sitt öde i statsministerns händer. Hans uttalande visar, att hr Hedlund inte är alldeles övertygad om att hans ställning i regeringen är grundmurad. Som partiledare stannar han, den saken tycks vara klar. Lämnar han regeringen, inträder en unik situation: bondeförbundet medverkar i en regeringskoalition, men partiledaren står utanför regeringen. Hur tänker sig hr Hedlund samarbetet sedan? Skall konseljärendena remitteras till honom för yttrande?

Den som tror att hr Hedlund skulle släppa bondeförbundsministrarna i regeringen utan tillsyn har ännu inte insett hans ledartalanger, förklarar Aftontidningen (s) i ett nytt inlägg. Han kommer att fungera som gruppledare. Det betyder i realiteten att bondeförbundet får fyra ministrar i regeringen och en — utan titel — utanför. Men — tillägger tidningen — de partipolitiska konsekvenserna är en sak och bedömningen av hr Hedlunds lämplighet som statsråd efter det inträffade en annan:

Men man behöver väl inte tveka om att hr Hedlund i allmänhetens ögon skulle vinna i respekt om han — även på detta sena stadium — förklarade, att han ställer sin post till förfogande, emedan han klart inser att en inrikesminister icke får göra sig skyldig till förseelser av den art högsta domstolen preciserat. För vår del anser vi icke att han under sådana förhållanden bör vara dömd att i all framtid vara diskvalificerad för de högsta ämbetena. Det skulle dessutom underlätta ledarskapet inom partiet för honom. Ur samhällelig synpunkt skulle det vidare betyda ökad prestige för statsrådsämbetet och en förstärkning av deklarationsmoralen.

En och annan hyser fortfarande bekymmer över hur det skall gå med koalitionen. Spekulationer i den riktningen kan karaktäriseras som överambitiös partipolitik.

Denna inställning förenas ibland med en underambitiös uppskattning av deklarationsmålets sakliga innebörd, som framgår av Kristianstads Läns-Demokratens (s) lekande konversation i ämnet:

Med hänsyn till det utnyttjande av en frikännande dom, som kunde förutsetts skulle blivit fallet, är det kanske lika bra att domen i stället blev fällande, så har eventuella fel- och falskdeklaranter inte fallet Hedlund att skjuta framför sig som skydd. Hur hr Hedlund sedan skall ställa sig i fråga om sitt ämbete är en sak som han väl får göra upp med sig själv och Vår Herre.

Till dem som nu som ivrigast ropar "Korsfäst" skulle vi dock vilja säga: Hejda er, gropen hr Hedlund ramlat ned i ligger fasligt nära för vem som helst!

Verkligen? Skribenten i Östergötlands Folkblad (s) har inte mycket till övers för detta kålsuparresonemang, som bagatelliserar allvaret i inrikesministerns felsteg:

Låt gå för glömska vid själva deklarationstillfället — därom är hr Hedlund förvisso inte ensam — men nog borde han väl ha visat sig angelägen att skyndsamt lägga saken till rätta när han i checkräkning kunde utläsa att det inte ringa beloppet av mer än 8.000 kronor influtit för den mycket omtalade skogsförsäljningen. Även om man har stora inkomster och rör sig med mycket pengar, bör man väl kunna observera en så pass stor påspädning av ett bankkonto, som den nyss nämnda. Och vad hade då varit naturligare än att vederbörande omedelbart efter den ekonomiskt glädjande upptäckten inlämnat vad man kan kalla efterdeklaration med beklagande av glömskan.

Därmed hade förmodligen hela saken varit ur världen. Att underlåta detta men samtidigt tillgodogöra sig de till checkkontot inlevererade medlen måste milt sagt bedömas såsom i högsta grad omdömeslöst.

Om de politiska konsekvenserna yttrar tidningen:

Ingen kan gärna bortse ifrån, att det inträffade utgör en inte ringa belastning för regeringen, hur generös man sedan än vill vara vid bedömningen av hr Hedlunds slarv. Men att göra det inträffade till i första hand en politisk fråga är väl ändå att rulla in på ett sidospår som leder raka vägen bort från affärens rättsliga centrum.

Det har inte i första hand betecknats som en politisk, utan som en moralisk angelägenhet, en fråga om anspråken på en regeringsledamot — inte minst en inrikesminister — enligt demokratins egen värdeskala, som inte tillåter grovt slarv eller fusk av de högst uppsatta till skillnad från vanligt enkelt folk. Den förment politiska kritiken har bestått i att man hamrat in denna grundsats.

Fallet Lorentzon understryker att det måste finnas något så när enhetliga bestämmelser de olika sjöfartsidkande länderna emellan. Svenska Morgonbladet (fp) anser det orimligt att tänka sig att turkiska sjömän på svenska vatten skall behandlas hänsynsfullt och korrekt, även om de blir delaktiga i en svår sjöolycka, medan däremot de turkiska myndigheterna behandlar svensken närmast som en medveten förbrytare, som till varje pris måste fällas som den skyldige, utan att några godtagbara bevis härför ännu presterats. Rättegången har delvis haft den karaktären:

Det är med största tillfredsställelse man finner att fartygsbefälsföreningarna förbereder en nordisk aktion för att söka tillvarata gemensamma intressen som i detta fall måste bli liktydigt med att ge kapten Lorentzon det effektiva stöd han hittills saknat. Det är beklagligt, att aktionen icke kan företas förrän i augusti, då varje tidsspillan måste betyda en förlust ur kapten Lorentzons synpunkt, men bättre sent än aldrig.

Denna aktion från svensk sida är lyckligtvis icke den enda. Det kan erinras om, att kommerskollegium av UD begärt besked, huruvida det verkligen finns några bestämmelser om fartbegränsning till 10 knop i Dardanellersundet, varom de turkiska myndigheterna talar. Kommerskollegii nautiske konsulent har vid två besök i Turkiet trots efterforskningar och förfrågningar inte kunnat få kännedom om någon dylik föreskrift eller över huvud taget någon bestämmelse om fartbegränsning i de ifrågavarande farvattnen, heter det i skrivelsen till UD.

Svenska folket har blivit mycket illa informerat om detta regeringens sätt att handlägga affären, men i den utsträckning vi fått några informationer synes de mest ha gått i riktningen: bråka icke, svampen på!

Under tiden har undan för undan kapten Lorentzons hälsa försvagats, hans ställning förvärrats, hans tro på effektivt stöd från hemlandet förminskats.

Utrikesministern har i interpellationsdebatten i våras deklarerat sin och regeringens syn. De övriga partiernas ledare har däremot hållit sig tysta. Det skulle icke sakna intresse, om de efter vad som förevarit närmare redogjorde för sina ställningstaganden.

Två arbetarinternationaler håller kongress i Stockholm

Arbetarrörelsen dominerar kongress-Stockholm i juli — två stora internationella kongresser följer i snabb följd på varandra i den redan förut ganska fullsmockade jubileumsstaden. Början görs av en facklig kongress: den 4—11 juli håller Fria fackföreningsinternationalen sin tredje världskongress. Den 15—18 juli tar ett mer politiskt inriktat sällskap vid när den Socialistiska internationalens kongress sammanträder.

Socialistiska internationalen, som nu för första gången samlas i Stockholm, beräknas få ett par hundra deltagare från 30 länder. Förberedande möten hålls redan från den 12, men öppnandet sker den 15 i andra kammarens plenisal. Första delen av förhandlingarna blir offentlig, och därvid kommer anföranden att hållas av statsminister Erlander, Socialistiska internationalens ordförande, engelsmannen Morgan Phillips, m. fl. Sedan övergår man till interna diskussioner om sådana frågor som förbindelserna med de asiatiska partierna och kolonialproblemen, där deltagarna från Asien väntas komma med skarp kritik.

Den 17 blir kongressdeltagarna som svenska socialdemokratiska partiets gäster bjudna på lunch på Högloftet, båtfärd på Stockholms vatten ut till Drottningholm med besök på slottsteatern, där det blir musik, balett och sång, och middag i Gyllene salen. Dessförinnan — kl. 19 — hålls ett offentligt möte på Stadshusets borggård, där några av de mer prominenta delegaterna håller korta anföranden, som tolkas till svenska.

Bland framstående utländska politiker som anmält deltagande i internationalens kongress kan nämnas kolonialministern i den förra engelska arbetarregeringen James Griffiths, Norman Thomas från USA, holländske partiordföranden H. Vos, fransmannen Guy Mollet, Hans Hedtoft från Danmark, Erich Ollenhaur, partiordförande i Västtyskland, österrikiske vicekanslern Adolf Schärf m. fl.

54 miljoner människor företräds

Enstaka delegater har redan hunnit bli en smula stockholmska då kongressen börjar: de inte alltför talrika som nyss deltagit i Fria fackföreningsinternationalens världskongress den 4—11. Den kongressen är LO och TCO värd för, och skall man räkna efter hur många människor som fackföreningsinternationalen representerar i 70 olika länder blir det 54 miljoner som LO:s Axel Strand får hälsa välkomna vid kongressens öppnande på Konserthuset.

Där talar också statsministern och Carl Albert Anderson, som senare ger middag på Stadshuset. Vidare blir det rundfärd i Stockholm med inspektion av den moderna bostadsbebyggelsen och besök på LO-skolan vid Runö. Förhandlingarna hålls i Riksdagshuset från den 6 juli och gäller bland annat situationen bakom järnridån, frågan om de mänskliga rättigheterna och fackföreningsrörelsens frihet, världsfreden och aktuella ekonomiska och sociala uppgifter.

Båda kongresserna håller sig med s. k. simultantolkning, och tolkarna blir delvis gemensamma.

Examen.

Jur. kand.-examen avlades på lördagen i Lund av Karin Neander, hb.

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för rikssamtal: 22 40 20
Telegramadress: Dagsnyheter
Postgiro nummer 1616 (för annonser) 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Kihlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedman

Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: Helge Heilborn

PRENUMERATIONSPRISER
A - Stockholmsupplagan

	Stor-Sthlms tidningsområde	övriga landet
Månad	kr. 6:—	kr. 5:75
Kvartal	» 17:50	» 16:75
Halvår	» 34:50	» 33:—

ANNONSPRISLISTA daterad 1/1 1953 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1953

Det moderna Stockholm köper hos
SkoPIRA
Kungsgatan 48 - vid Hötorget

(Annons)
Köp ej kläder i onödan när de gamla kan bli som nya hos Saltsjöbadstvätten. Ring 19 02 80 eller lämna in dem i någon av våra affärer.

Se den nakna sanningen på god bildskärpa
Voigtländer PERKEO
med Vaskar och Pronto-S 184:-
Mer än hundra år har Voigtländer precisionstillverkat objektiv och metallkameror, som vunnit varje kameraentusiasts förtroende för perfekt bildskärpa. PERKEO — en modern precisionskamera för populärformatet 6×6 är utrustad med det nya objektivet Vaskar 1:4,5 eller fyrlinsiga anastigmaten Color-Skopar 1:3,5. Dubbelexponeringsspärr, djupskärpeindikator och blixtsynkronisering.
med Color-Skopar, Prontor SV och räkneverk 297:-
Voigtländer — för objektivets skull
I alla välsorterade fotoaffärer.
Prospekt från: AB FRITZ WEIST & Co, Regeringsgat. 32, Stockholm.

ÖSTERSUND
Handel och turism mötas på Norrlands varumässa
EXPO NORR
— nu en av de stora
Besök SJ:s nordiska semesterutställning "Titta vi reser"
I nära grannskap av Peterson-Bergers mångbesjungna Frösön och den storslagna och fascinerande fjällvärld, som gjort Jämtland till ett turisteldorado, har EXPO NORR vuxit upp till en av landets stora varumässor. Detta har sin naturliga förklaring i att Östersund är ett handelscentrum för stora delar av Norrland. På EXPO NORR får såväl köpare som säljare en mängd uppslag till goda affärskontakter. På EXPO NORR finner Ni stora avdelningar för bl. a. skogs- och jordbruksmaskiner, hem och hushåll, sport och friluftsliv samt transportmedel.
Mässbiograf. Dagliga sight-seeingturer och turistresor.
P.-B:s "Arnljot" under medverkan av 200 artister uppföres bl. a. den 5, 8 och 12 juli.
EXPO NORR
ÖSTERSUND 4-12 juli 1953
Tel.: Kommiss. 100 10 Rumsb. Hotelltj. 151 54

Realisation
Måndag från kl. 8.30 Tisdag från kl. 9.00
allt till oerhört nedsatta priser
DAMAVDELNINGEN:
VASKAVDELNINGEN:
BIJOUTERIER:
HERRAVDELNINGEN:
GLAS- och PORSLINSAVDELNINGEN:
Sörmans
JOHN SÖRMAN AB STUREPLAN STOCKHOLM
—kvalité som alltid

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.